

Nya fynd i Ryfors berättar om Sveriges första golf

Golfhistorien fortsätter att flöda ur gömmorna i Ryfors. I höstas kom ett av Sveriges första golfset, från slutet av 1800-talet, fram i ljuset. Det återfanns bredvid dammsugaren i en skrubben under trappan på granngodset Margretheholm. Och där stod ytterligare en golfbag, från 1930-talet. Det senaste fyndet, i vintras, är två bilder från golfbanan från sekelskiftet 1900.

Här är de nya fynden:

- Robert Sagers golfbag med klubbor från 1885–1895. Robert var bror till Edvard Sager. De båda ärvde Ryfors bruk, där Sveriges första golfbana kom i spel 1888.

- Leo Sagers golfbag. Han var Roberts son. De äldsta klubborna i bagen är jämngamla med Roberts klubbor. Den yngsta är från 1930-talet.

- Två fotografier från golfbanan. En av spelarna på bilderna är Edvard Sager. En av bilderna, på sista sidan, är daterad 1910.

ADAM MOLTKE-HUITFELDT

Robert Sagers golfbag kom ut ur städskrubben...

Ryfors Bruk Nedre. Nu har Adam lämnat det till sin dotter.

Leif ledde förstas in samtalet på golf. Han berättade att han besökt Ryfors Golfklubb för att tala om den tidiga golfen. Adam kände inte till så mycket om detta, men nämnde att en del av den nuvarande golfbanan ligger på hans mark.

Kanske har ni några gamla golfsaker liggande, undrade Leif.

Nej, sa Adam, det kunde han inte erinra sig. Men kort därefter hörde han av sig till Leif

och sa att, jo, det finns några gamla klubbor.

Adam bodde då på Margretheholms gods, som är granne till Ryfors. Robert köpte godset 1914 till sonen Leo. Det var på Margretheholm som Adam hade fått syn på klubborna.

En tid senare blev Leif och hans hustru Elsa bjudna på afternoon tea till Adam och hans hustru Lotte på Margretheholm. Då kom klubborna fram. ▶

Det var Leif Einarsson som fick korn på de nya fynden i Ryfors.

I somras besökte han Gunillabergs säteri för att se balett. Vid den efterföljande måltiden satt han tillsammans med greve Adam Moltke-Huitfeldt. Han är släkt med Robert Sager och tills helt nyligen ägde han den del av Ryfors bruk som Robert fick när arvet delades 1919. Det är

...och fram i ljuset. Här, framför entrén till Engelska villan i Ryfors, har bagen kanske stått förr. Detta var Robert Sagers hus i mer än 30 år. Men när han och brodern Edvard 1919 delade arvet genom lottdragning kom Ryfors Övre, med Engelska villan, att tillfalla Edvard.

Foto i Ryfors: Ronny Karlsson

Detta är en av de två nya golfbilder som Mats Ahlberg i vintras hittade i en låda med "ett sammelsurium" av gamla handlingar. Han tror att den andre spelaren från vänster är Edvard Sager. De andra känner han inte igen. I bakgrunden syns Engelska villan.

► "Jag såg direkt vad det var", berättar Leif.

I september träffades Leif och Adam åter i Ryfors tillsammans med Pehr Thermaenius och fotograf Ronny Karlsson. Ronny fotograferade klubborna i deras rätta miljö på golfbanan och tog detaljbilder. Klubborna är i gott skick, nästan som nya. Robert har nog inte spelat mycket med dem.

Ronny tog årets omslagsbild av klubborna på en av de fyrkantiga greenerna på den gamla banan, som Ryfors Golfklubb ännu håller öppen och klippt. Här finns ingen flagga, bara en av de gamla hålpinnarna av plåt.

Adam berättade då att han hade hittat klubborna bredvid dammsugaren i en skrubbe under trappan på Margretheholm. Nästa dag ringde Pehr till Adam och bad honom ta en bild på golfbagen och dammsugaren, vilket Adam lovade ordna. En halvtimme senare ringde han tillbaka till Pehr:

"Jag har hittat ytterligare en golfbag!"

Denna bag har tillhört Leo. Han var diplomat och tjänstgjorde bland annat i

Kairo 1935–1936. På golfbagen sitter en adresslapp för transporten hem igen, från Kairo till Margretheholm.

Ronny åkte senare under hösten tillbaka till Ryfors och Margretheholm för att ta bilder på Leos klubbor. Då fick han också tillfälle att fotografera Mats Ahlberg, förvaltare på Ryfors Bruk Övre, som är den del av Ryfors som Edvard fick i arv. På Stallvinden, har han en samling saker från den gamla golfbanan, bland annat hålmärkor.

När Pehr hade fått Ronnys bilder ringde han till Mats för att fråga om några uppgifter. Då sa Mats att han förresten, för några dagar sedan, hade tittat igenom en låda med "ett sammelsurium" av gamla handlingar. Där hittade han två bilder.

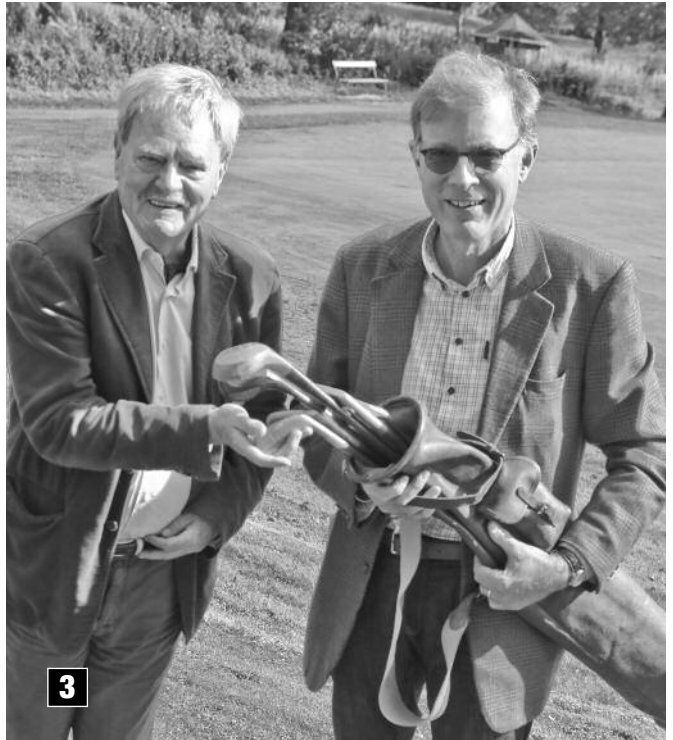
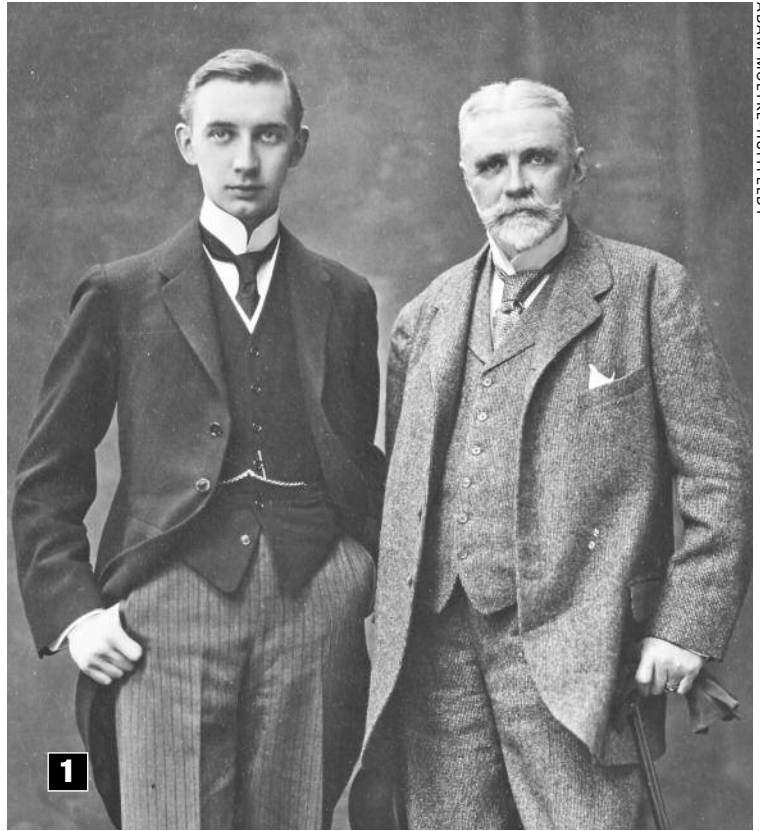
En av spelarna på bilderna är Edvard Sager och en av bilderna visar hur han puttade på just den green där vi i höstas fotograferade Robert Sagers klubbor. Den bilden har vi nu på sista sidan i Årsskriften.

• Tack till David Kirkwood som hjälpte oss identifiera klubborna i Roberts bag.

1. Robert Sager (1850–1919) och hans son Leo (1889–1948). Om Leo är 16 år på bilden är den tagen 1905.

2. Mats Ahlberg är förvaltare på Ryfors Bruk Övre, som är den del av Ryfors som Edvard fick i arv. Under de senaste åren har Mats hittat golfbilder, anteckningar om scorer och svingtips samt handlingar från Stockholms Golfklubbs första år. På vinden i det hus där han har sitt kontor har han ett förråd av saker från Sagers golfbana.

3. Leif Einarsson (t v) bad greve Adam Moltke-Huitfeldt leta efter golfsaker från Robert och hans familj. Så kom först Roberts bag (på bilden) och sedan Leos bag fram i ljuset.

Robert Sagers klubbor får bästa platsen i museet

ROBER PERSSON

Robert Sagers klubbor finns nu i Svenska Golfmuseet. Greve Adam Moltke-Huitfeldt (till vänster) kom för att lämna dem till museets intendent Göran Nyström.

Robert Sagers bag är på plats i Svenska Golfmuseet i Landskrona. Greve Adam Moltke-Huitfeldt, som hittade klubborna, lämnade dem till museets intendent Göran Nyström den 29 mars.

"Jag ska ge klubborna en monter bredvid Viktor Setterbergs klubbor", sa Göran.

Därmed får de bästa platsen i museet på entréplanet. Där kommer nu besökaren att få kontakt med golfens två födelseplatser i Sverige: Ryfors där spelet började och Göteborg där det kom i gång på vägen mot folksport.

Adam har deponerat klubborna i museet "tills vidare". Han blev imponerad av museet och kunde se att det i samlingarna redan finns flera föremål som berättar om Ryfors.

"Jag är glad över att klubborna har hamnat på rätt ställe", sa Adam.

Det som gör Robert Sagers klubbor värdefulla för museet är att deras

ursprung är känt. Inga klubbor är kända som har varit i spel tidigare i Sverige.

"Vi kan koppla klubborna till en intressant och konkret berättelse", sa Göran.

Kristina Carlo, som är Svenska Golf förbundets representant i museets styrelse, säger:

"Stort tack för detta historiska bidrag till museets samlingar. Det är ett bidrag som ytterligare stärker museets attraktionskraft."

Hasse Bergdahl, Görans företrädare som intendent, fyller i:

"Bättre bidrag till museets uppgift att beskriva den svenska golfhistorien kan vi knappast tänka oss."

Svenska Golfhistoriska Sällskapets ordförande Georg Kittel säger:

"Tänk att det fortfarande går att göra helt nya upptäckter i den svenska golfens barndom. Golfarkeologisk lycka!"

Robert Sagers bag är märkt "RS".

Mest Park i Roberts bag

När Robert Sagers bag påträffades i höstas innehöll den fem klubbor från tiden 1885–1895. Kanske köpte han dem under familjens resa till England 1896. Fyra av klubborna kommer från W. Park.

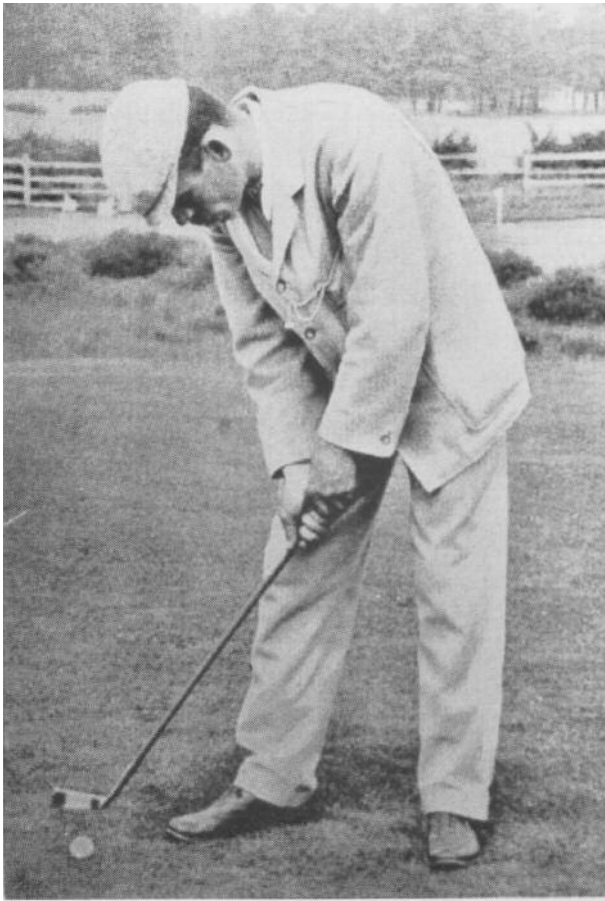
- W. Park *bulger driver* (t h). En *bulger* har ofta konvex slagyta. Skaftet är fäst med en kilskarv. Omkring 1885–1895.

- W. Park *offset blade putter* (se nästa sida). Det står "MS" på greppet, troligen inskrivet av Roberts hustru Marie.

- Järnklubba från G. Forrester, Elie och Earlsferry, tillverkad av Anderson of Anstruther. Omkring 1894.

- Två järnklubbor från W. Park med slät slagyta, utan mönster, vilket kallas *smooth-faced* (en av dem här till höger). Omkring 1890–1895.

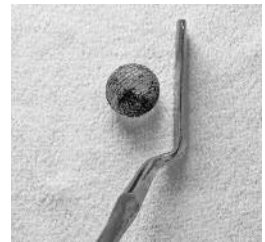
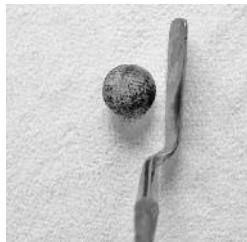
"Den som kan putta kan ge alla en match"

Willie Park junior (1864–1925) var golf-företagare och mästerspelare. Hans långa spel var inte det bästa men det tog han igen på greenerna. "Den som kan putta kan ge alla en match", sa han.

En av hans mest sålda klubbmodeller är hans *offset blade* eller *wry-necked* putter, med en krök på klubbhalsen, som är med i Robert Sagers bag.

När man ställer sig i en vanlig putt-stance med Willies putter är den mycket loftad. Det kan se ut som en järnfemna, vilket verkar överflödigt även på en 1800-talsgreen. Men klubban blir rak om man tar Willies puttstance (ovan), med bollen på höger fot och skaftet lutat framåt så att man kan "släpa" klubbhuvudet mot hålet.

Willie Park uppfann sin putter 1892 och tidningen *Golf* skrev: "Det är ett fruktansvärt och underbart verktyg och

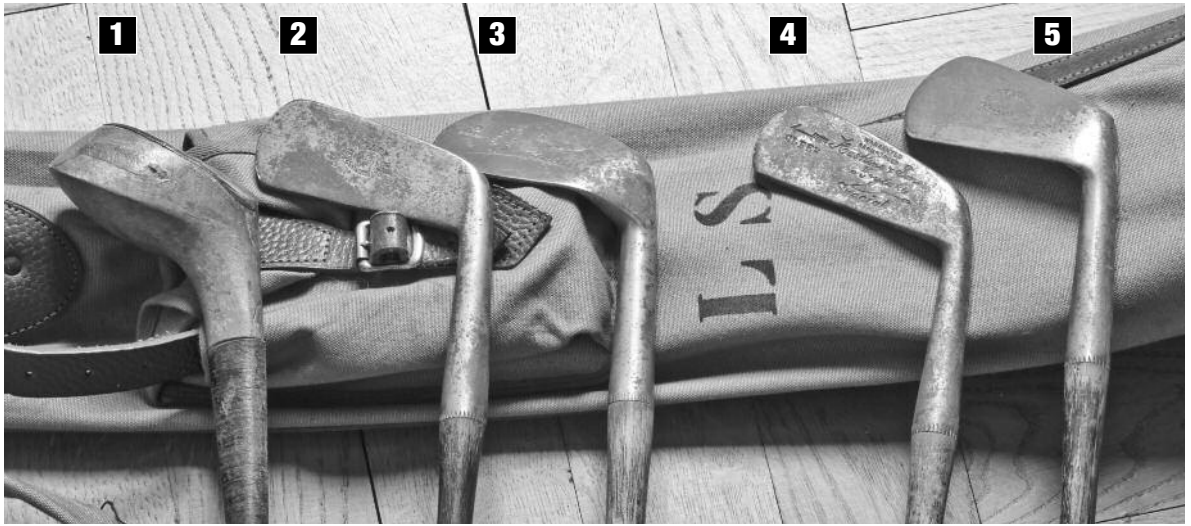

Med en vanlig stance får Willie Parks putter mycket loft (t v). Med hans egen stance blir klubban rak.

så som han själv puttar med det lär det skrämra slag på alla motståndare."

Men 1898 fick Willie Park smaka på sin egen medicin. Då förlorade han *The Open* med ett slag till Harry Vardon, som spelade med en *wry-necked* Park-putter.

• Citatet kommer från *Views and Reviews* av Peter Georgiady.

George och Ted är med i Leos bag

I Leo Sagers bag finns sju klubbor. Den yngsta är en järnetta, Leyland, omkring 1930, såld av Ted Roberts i Stockholms Golfklubb.

De äldsta klubborna är en brassie (1) och en driver från W. Park, som är jämnåriga med klubborna i Roberts bag. Även puttern (2) är likadan som puttern i Roberts bag.

Nästa klubba är en niblick (3) som är såld av George Roberts. Han arbetade i Göteborgs Golf Klubb 1911–1927. Klubban har Anderson of Anstruthers pilmärke, liksom en cleek (4), såld av Haskins & Sons i Hoylake.

Den femte klubban på bilden (5) är en mashie från W. Park, liknande järnklubborna i Roberts bag.

I bollfacket låg fyra ospelade

Wilson Ace från 1928, varav en i papper. Där fanns också en dubbelpeg med en färggrann tofs.

När Leo Sager flyttade hem från Kairo 1936 satte han en adresslapp på sin golfbag: Legationsrådet Leo Sager, S/S Algeria, Göteborg, f.v.b. Margretholm, Mullsjö.

